

ЧИ ПОТРІБЕН СИЛЬНИЙ ПРЕЗИДЕНТ В УКРАЇНІ ?

Доповідач: Бершов І., студент групи Ю-85СумДУ

Науковий керівник: Сінченко Ю.П., ст. викладач к.права

Проблеми функціонування та розвитку президентсько-парламентської форми правління глибоко пов'язані з її історичним підґрунтям. Однак ці якості набуваються завдяки глибокому вивченню відповідних явищ, процесів і тенденцій, що актуалізує дослідження Президента і парламенту як з історико-політологічного, так і з теоретико-методологічного боку. Лише в такий спосіб можна усвідомити важливість цієї інституції для української політичної дійсності та запропонувати шляхи вдосконалення даної форми правління на вітчизняному ґрунті.

Визначення положення та ролі Президента України в системі поділу влади за сучасних умов потребує принаймні самого загального огляду основних концептуальних підходів до розуміння функціональної природи інституту Президента та, відповідно його положення у структурі механізму держави, співвідношення компетенції Президента з компетенцією інших вищих органів влади у республіканських формах правління. Конституційно-правова доктрина континентальної правової сім'ї розглядає інститут глави держави як гаранта національної єдності, який покликаний забезпечувати наступництво та стабільність державної влади, взаємодію різних її гілок. Відмінності в теоретичних підходах до визначення положення та ролі інституту президента в системі поділу влади свідчать, що питання про оптимальне співвідношення інституту президента з виконавчою гілкою влади залишається відкритим. Згадані підходи до визначення реальної ролі глави держави у процесі здійснення влади та його правового статусу знаходять відображення в конституційних текстах і обумовлюють конституційну модель форми правління в конкретній державі [1,с.137].

Дії сучасного керівництва країни демонструють бажання посилити владу президента, як вихід із всіх соціально-економічних і політичних проблем. Прем'єр-міністр вже не має вирішального впливу на місцеві органи влади, а також на своїх міністрів. Ця посада при новій конституційно-правовій системі виглядає непотрібною, оскільки глава уряду не може виконувати серйозних функцій і перетворюється на носія «почесного звання». Президент тепер не тільки глава держави, гарант Конституції, Верховний головнокомандуючий - він фактично стає керівником виконавчої влади. Президентсько-парламентська модель державного правління в багатьох країнах світу довела ефективність сильної президентської влади. І це є цілком виправданим [2,с.117].

Результати соціологічних досліджень Проблемної лабораторії Сумського державного університету «Центр соціально-гуманітарних аспектів регіональних досліджень», проведених разом з юридичним факультетом, свідчать про зацікавленість населення України щодо статусу Президента України. В анонімному опитуванні взяли участь 2010 респондентів, що проживають на території Сумської, Полтавської, Харківської, Чернігівської, Запорізької та Львівської областей. 82 % анкетованих – мешканці Сумської області. Із числа опитаних – молодь у віці до 20 років складає 37 %, від 21 до 30 років - 21,5 %, респонденти віком від 31 до 45 років – 21,5 %, від 46 до 60 років – 13 % та старше 60 років – 7 %. Анкетовані 52,7% жінок та 47,3 % чоловіків. Серед опитаних – 42 % студентів, 11% - робітників, 9 % - селян, 5%- державних службовців, 5 % підприємців, 10 % пенсіонерів, тимчасово непрацюючих – 5,5 %, медичних, педагогічних, інженерно-технічних працівників та військовослужбовців разом – 12,5 %. Освіта респондентів: вища та незакінчена вища – 43,5 %, середня та середня спеціальна – 49 %, неповна середня – 2,5 %. За місцем проживання – в обласних центрах 43 %, в інших містах області – 22 %, в селищах та селах – 35 %. За недавні часи центральна виконавча влада в Україні дублювалася Кабінетом Міністрів, Адміністрацією Президента, Радою Національної безпеки і оборони, що підтверджувало формулу «Два українця – три гетьмани». Президент і Прем'єр не могли поділяти між собою повноваження. 34 % респондентів вважають за необхідне позбавити Адміністрацію Президента права втручання в роботу Уряду; 42 % - вважають за доцільне на чолі уряду поставити президента, скасувавши посаду прем'єр – міністра (як у США); 39 % - схильні скасувати посаду президента, поклавши всю відповідальність на прем'єра (як у

ФРН) ; 5 % - іншої думки. 61 % опитаних впевнені, щоб люди в Україні відчували економічний захист з боку держави, необхідно створити робочі місця , 27 % вважають за необхідне розширити допомогу по безробіттю. 4 % молоді, на жаль, бачать вихід у розпродажі землі та решти державних підприємств , 5 % - у нових позиках міжнародних банків, 6 % - у пошуках роботи за кордоном , в той час , як 47 % респондентів старшого віку, єдиним вірним виходом бачать відродження роботи вітчизняних підприємств і створення умов , щоб працездатні українці не були вимушені шукати роботу за кордоном .

Однак не можна не враховувати, що домінування президента в структурі державної влади може приховувати в собі певну небезпеку, а саме: посилення влади чиновників замість президента ,що ми бачили за часів попередніх президентів України, коли очільники президентської канцелярії або секретаріату перетворилися у господарів країни .Влада повинна належати всенародно обраному президенту, а не чиновникам, яких ніхто не обирає. Інакше, кого ми підсилюємо?Підвищення значення президентської адміністрації автоматично тягне за собою виникнення ще одного центру виконавчої влади в країні .Це приведе до постійного дублювання функцій, з'ясуванню відносин між ними ,обміну розпорядженнями і ,як результат, до повної безвідповідальності. Запобігти цьому можна лише шляхом чіткого розмежування повноважень між президентською адміністрацією і урядом. В певних конституційно-правових ситуаціях сильна президентська влада може вийти з-під контролю. Посаду глави держави може зайняти людина не виважена, з вини якої країна повернеться до часів тоталітаризму або опиниться на межі війни з одним із сусідів[3,с.6].Переобирати президента до закінчення терміну його повноважень дуже складно, майже неможливо. Обираючи главу держави, ми на п'ять років довіряємо йому країну. Ситуація з визначенням моделі державного правління в Україні не однозначна. Більш доцільною виглядає модель президентсько-парламентської республіки. Тільки таким чином можна побудувати ефективний механізм розподілу влад та найголовніше – встановити чітку і прозору систему прийняття рішень державними органами ,а також, забезпечити настання відповідальності за посадові зловживання і проведення неефективної політики . Для розробки та здійснення системи практичних заходів з нарощування демократії в Україні, доцільно :

- підсилюючи президентську владу, законодавчо забезпечити реальну владу всенародно обраному президенту ,а не чиновникам ,яких ніхто не обирає ;
- законодавчо передбачити надійні гарантії того, щоб сильна президентська влада не вийшла з-під контролю,адже сучасна процедура імпічменту президента до закінчення терміну його повноважень дуже складна ,це майже неможливо ;
- з метою удосконалення механізму протизваг і стримувань між гілками державної влади ,корінним чином змінити порядок формування і функціонування українського парламенту –Верховної Ради України ,а саме :
- вибори до ВР України проводити за відкритими партійними списками ;
- кожним п'ятим кандидатам в партійних списках має бути представлена особа віком до 35 років ;
- чисельність депутатського корпусу ВР України має бути скорочено до 300 депутатів ,якщо не вдвічі .

Вважаємо ,що таким чином можна побудувати ефективну модель розподілу влад ,встановити чітку та прозору систему прийняття рішень державними органами , взаємний контроль і відповідальність за здійснювану політику .

Хотілося б вірити в те, що Українському суспільству та його політикам підуть на користь уроки конституційної реформи 2004 року ,а повернення на стартову позицію дасть можливість виважено зробити впевнений крок в майбутнє .

Література :

1. Карлович А. До питання про поняття «напівпрезидентська республіка» /А. Карлович // Підприємництво, господарство і право .-2009.-№4.С.137-141.
2. Мартинюк Р. Проблеми функціональної недостатності інституту Президента в Україні та шляхи її вирішення /Р.Мартинюк // Підприємництво, господарство і право .-2009.-№3.С.115-120.
3. Олещук П. «Сильний президент»: панацея для України? / П.Олещук// Свобода Слова .2010.№46 - .С.-б .